

Kirkkonummi Suvimäen ja Majvikin asemakaavan suunnittelualueen muinaisjäännösinventointi 2016

Timo Jussila

Tilaja: Arkkitehtitoimisto Jukka Turtiainen Oy / Pks Hankekehitys Oy

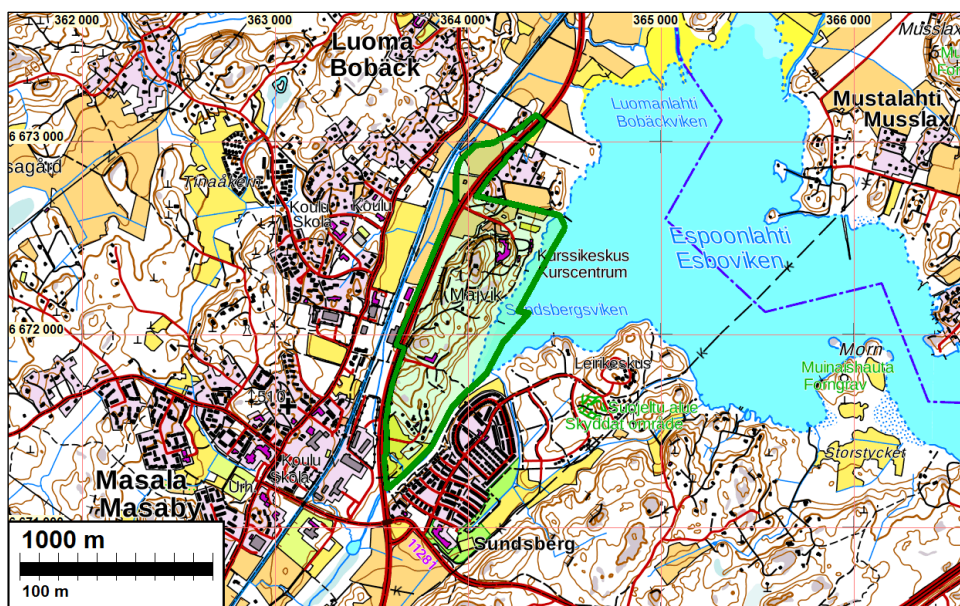
Sisältö

Perustiedot	2
Inventointi	3
Lähteet	4
Kartat	5
Yleiskartta.....	5
Ilmakuvat.....	6
Vanhat kartat	10
Havainnot	14

Kansikuva: Porkkalan vuokra-ajalta peräisin oleva bunkkerin jäännös (raportin kohde 4).

Perustiedot

- Alue:** Kirkkonummi, Majvikin ja Suvilahden asemakaavan suunnittelualue, Espoonlahden itärannalla Sundsbergin pohjoispuolella ja Masalan kaakkoispuolella
- Tarkoitus:** Selvittää sijaitseeko alueella kiinteitä muinaisjäännöksiä tai muita kulttuurihistoriallisia jäännöksiä, sekä erityisesti Porkkalan vuokra-ajalta peräisin olevia jäännöksiä.
- Työaika:** maastotyö 9.12.2016
- Kustantaja:** Pks Hankekehitys Oy, kaavakonsultti Arkkitehtitoimisto Jukka Turtiainen Oy:n välityksellä.
- Tekijät:** Mikroliitti Oy, Timo Jussila.
- Aiemmat tutkim:** Koivisto Satu 2012, inventointi.
- Tulokset:** Tutkimusalueelta ei tunnettu ennestään kiinteitä muinaisjäännöksiä. Tutkimusalueella ei havaittu kiinteitä muinaisjäännöksiä. Alueella on lukuisia talonpohjien jäännöksiä ja raunioita. Ne kaikki ovat peräisin 1800 luvun lopulta - 1900 luvulta. Porkkalan vuokra-ajan 1944 - 1956 aikaisia rakenteiden jäännöksiä on 3-5: kaksi bunkkeria ja juoksuhauda, mahdollisesti yksi betonirakenne, jonka ajoitus ja funktio eivät ole selvä, maarakenteen jäännös joka on mahdollisesti ryhmän pesäke. Vuokra-ajan rakenteet ovat huonokuntoisia raunioita ja sortuneita rakenteita

Tutkimusalue rajattu vihreällä

Selityksiä: Koordinaatit ja kartat ovat ETRS-TM35FIN koordinaatistossa (Euref) ellei muuta mainittu. Maastokartat Maanmittauslaitoksen maastotietokannasta talvella v. 2016 ellei toisin mainittu. Valokuvia ei ole talletettu mihinkään viralliseen arkistoon eikä niillä ole mitään kokoelmatunnusta. Valokuvat digitaalaisia. Valokuvat ovat tallessa Mikroliitti Oy:n serverillä.

Inventointi

Pks Hankekehitys Oy on laatimassa asemakaavaa Kirkkonummen Majvikin- Suvimäen alueelle. Museovirasto antoi hankkeesta lausunnon 16.09.2016 (MV/254/05.02.00/2016), jossa edellytettiin alueella tehtävä arkeologinen inventointi jossa selvitetään Porkkalan vuokra-ajan aikaiset jäännökset. Hankkeen kaavakonsultti Arkkitehtitoimisto Jukka Turtiainen Oy tilasi Mikroliitti Oy:ltä alueen muinaisjäännösinventoinnin, jonka pääpaino oli Museoviraston lausunnon mukaisesti Porkkalan vuokra-ajan jäännösten selvittämisessä.

Alue on sisällytynyt v. 2012 Museoviraston tekemään Vitträskin alueen inventointiin. Kyseisessä inventoinnissa tällä alueella maastossa arkeologit kävivät vain pienellä osalla, Kurssikeskuksen lähiympäristössä. Tuolloin ei muinaisjäännösinventoinneissa vielä kiinnitetty erityistä (arkeologista) huomiota Porkkalan vuokra-ajan jäännöksiin. Lähialueella, alueen eteläpuolella sekä Masalan alueella on muinaisjäännöksiä inventoinut Mikroliitti Oy keväällä v. 2016.

Tutkimusalueelta ja aivan sen lähialueelta ei tunneta ennestään muinaisjäännöksiä. Sundsbergin liittymän pohjoispuolen kupeessa on sijainnut Sundsbergin rustholli (Sundsberg Gavelbacka). Rautatien länsipuolella sijaitsee Masalan ja Majbyn kylän tonttimaita, joista osa on luokiteltu muinaisjäännöksiksi, samoin alueen pohjoispuolella, Luomassa sijaitsee Bobäckin kylän tonttimaita, osa muinaisjäännöksinä. Alueen eteläosa on kuulunut Masalan (Masaby) maakirjakylään ja pohjoisosa Bobäckin (Majbyn ja Gåddersböle) maihin.

Alue sijoittuu 0 – 40 m korkeustasoille, pääosin 5-25 m korkeusvälille. Litorinameren transgression (n. 5500-5000 eKr.) aikainen rantataso on alueella n. 37 m tasolla. Korkeustason perusteella alueella voisi periaatteessa sijaita esihistoriallisia, rantasidonlaisia muinaisjäännöksiä mesoliittisen kivikauden lopulta rautakaudelle.

Vanhojen karttojen perusteella (ks. lähdeluettelo) alueella ei ole koskaan ollut asutusta tai rakennuksia ennen kuin 1800-luvun lopulla. Vuoden 1767 ja 1804 isojakokartoilla alue on tyhjä (ei rakennuksia, myllyjä, teitä eikä merkittäviä rajoja), samoin 1840-luvun pitäjänkartalla. Vuoden 1872 senaatin kartalla alueella on yksi asuinrakennus ja muutama ulkorakennus. Vuoden 1939 topografikartalla alueella on lukuisia asuinrakennuksia. Alue on kuulunut v. 1944-1956 Porkkalan vuokra-alueeseen, jonka aikaiset varustukset voidaan Museoviraston ohjeistuksen mukaisesti ([Kulttuuriperintö ja kaavoitus 2015](#)) katsoa kaavassa suojeltaviksi, ns. ”muiksi kulttuuriperintökohteiksi”.

Maastoinventoinnissa havaittiin alueella 10 vanhaa rakennuksen perustaa. Vuoden 1872 kartalla oleva, tuolloin alueen ainoa asuinrakennus on paikalla, jossa on ollut rakennuksia myöhemminkin. Kaikki alueen rakennusten jäännökset ovat 1800-luvun lopulta ja 1900 luvulta. Ne eivät ole siten ikänsä puolesta suojelukohteita (muinaisjäännöksiä tai muita kulttuuriperintökohteita). Rakennusten pohjat ja rakenteiden jäännökset, jotka on rakennuksina merkitty kartoille ennen v. 1944 tai jotka erottuvat rakennuksina v. 1944 ilmakuviissa, eivät ole Porkkalan vuokra-aikaisia, vuokralaisen eli Neuvostoliiton rakentamia sotilaallisia rakenteita.

Kaikki alueella havaitut rakennusten pohjat ovat peräisin rakennuksista, jotka on merkitty v. 1939 kartalle tai jotka näkyvät v. 1944 ilmakuviissa. Osa näistä rakennuksista on hävinnyt

vuokra-aikana, osa on raunioitunut vasta sen jälkeen. Mikään alueen rakennuksen perusta ei siis ole suojelukohde.

Suunnistusseura LYNX on kartoittanut parenteesin aikaisia kohteita ylläpitämäänsä ”Parenteesi Suunnistuskartalle” hankkeen [karttaan](#). Kartassa Suvimäen ja Majvikin asemakaava-alueelle on merkittynä lukuisia parenteesin aikaisia kohteita. Osa kartalle merkityistä, alueelle sijoittuvista kohteista on rakennuksen pohjia (raunioita), jotka on tehty ennen vuokra-aikaa. Kartalle merkityt ”mahdolliset korsunjäänteet” (N 6672134 E 363882) ovat tien varressa, tieleikkauksessa olevia matalia kaivantoja jotka ovat mielestäni selkeästi tien leikkausta ja tienvarren maanoton perua – eivät korsunpohjia. Karttaan merkityt kaksi bunkkeria ovat betonivarustuksien jäänteitä.

Em. LYNX:in kartalle merkittyjen bunkkereiden (kohteet 4 ja 6) lisäksi havaitsin alueella juoksuhaudan (11) sekä mahdollisen pesäkkeen (2), jotka ovat vuokra-ajan aikaisia varustuksia. Lisäksi havaitsin yhden pienen betonirakenteen (5), jonka ajoitus ja tarkoitus ei ole tiedossa (kohde nro 5). Alueella on siis neljä, mahdollisesti viisi vuokra-ajan aikaista varustuksen jäännettä (kohteet [2](#), [4](#), [5](#), [6](#) ja [11](#)). Kaikki varustukset ja rakenteet ovat huonokuntoisia, raunioita tai hyvin sortuneita maarakenteita. Bunkkerit ovat mielestäni jopa vaarallisia – ainakin lapsille ja kotieläimille. Alueen vuokra-ajan aikaiset varustukset eivät mielestäni ole suojelun arvoisia tai sen tarpeessa. Bunkkereiden osalta voisi harkita niiden tietoista hävittämistä tai ainakin bunkkerin aukkojen perusteellista tukkimista.

22.12.2016

Timo Jussila

Lähteet

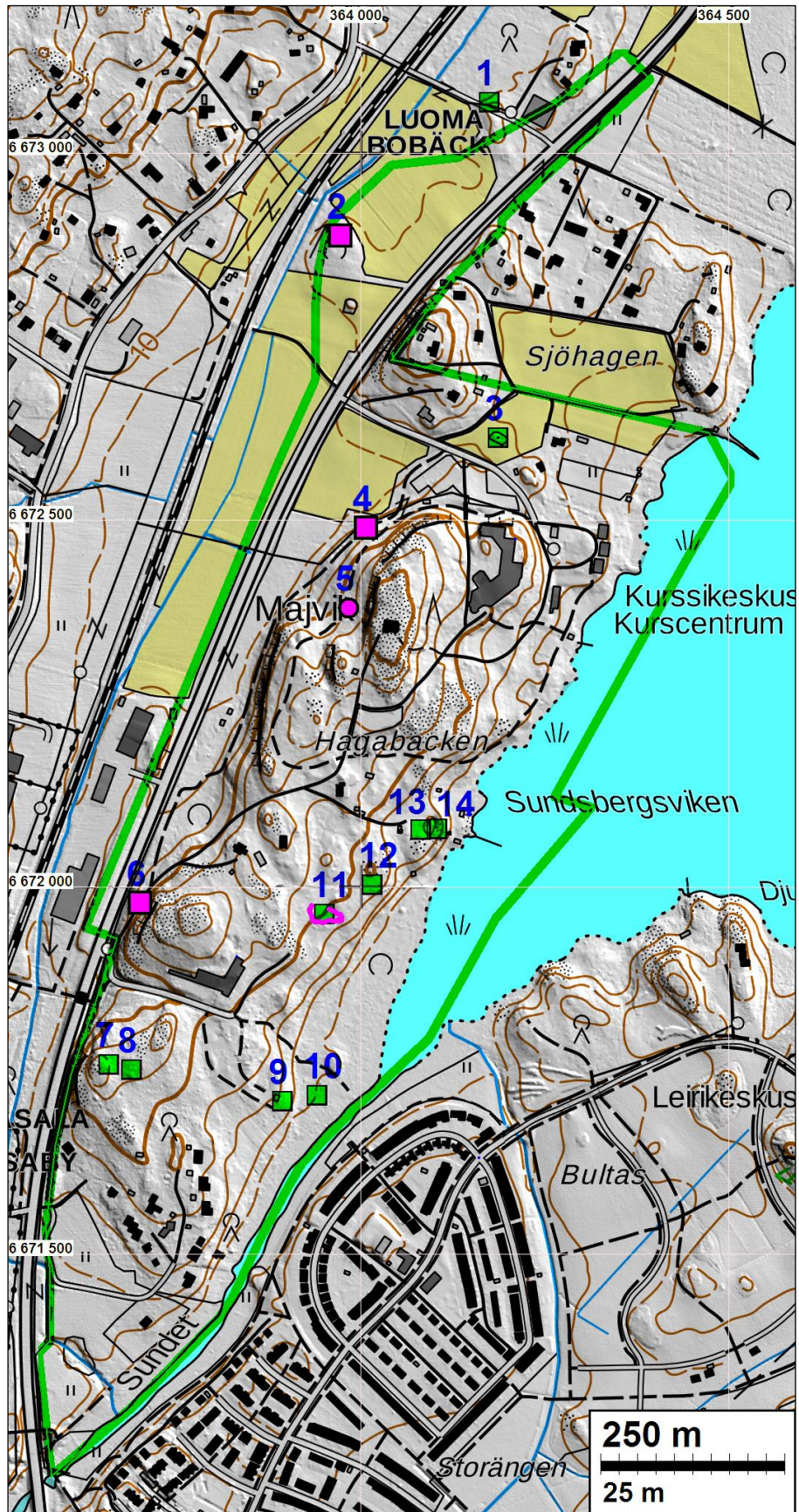
Painetut lähteet

- Harju, Sakari 2012. Kuninkaan kartasto Etelä-Suomesta 1776–1805. Suomalaisen Kirjallisuuden Seuran toimituksia (osa 1373).
- Silvast, Pekka & Leskinen, Jari 2001. Suljettu aika. Porkkala Neuvostoliiton sotilaallisena tukikohtana vuosina 1944–1956. Werner Söderström Osakeyhtiö. Helsinki.
- Peruskartta Kirkkonummi 2032 09 v.1961, 1964, 1975 ja 1981, Maanmittauslaitos.

Painamattomat lähteet

- Koivisto, Satu 2012. Kirkkonummi Vitträsk. Kaava-alueen arkeologinen inventointi 17–19. ja 23.10.2016. Museovirasto. Kulttuuriympäristön hoito. Arkeologiset kenttäpalvelut.
- Silvast, Pekka 2004. Porkkalan vuokra-alueen sotilaalliset jäänteet Kirkkonummella. Painamaton raportti- ja kartta-aineisto Kirkkonummen kunnassa.
- Pitäjänskartta Kirkkonummi (ei vuosilukua, 1840-luku) 2032 09, Maanmittauslaitos
- Senaatinkartta VI lehti 28 v.1885, Maanmittauslaitos.
- B19:4/2-4 Bobäck hvismed Gåddarsby och Vitträsk hemmanens ägor, 1804, 1807. Maanmittauslaitoksen uudistusarkisto.
- B21:13/1 Masala. Masaby och Sundsberg Rågånskarta med Beskrifning (1769), Maanmittauslaitoksen uudistusarkisto.

Ilmakuvat: Kirkkonummen kunta, karttapalvelu.

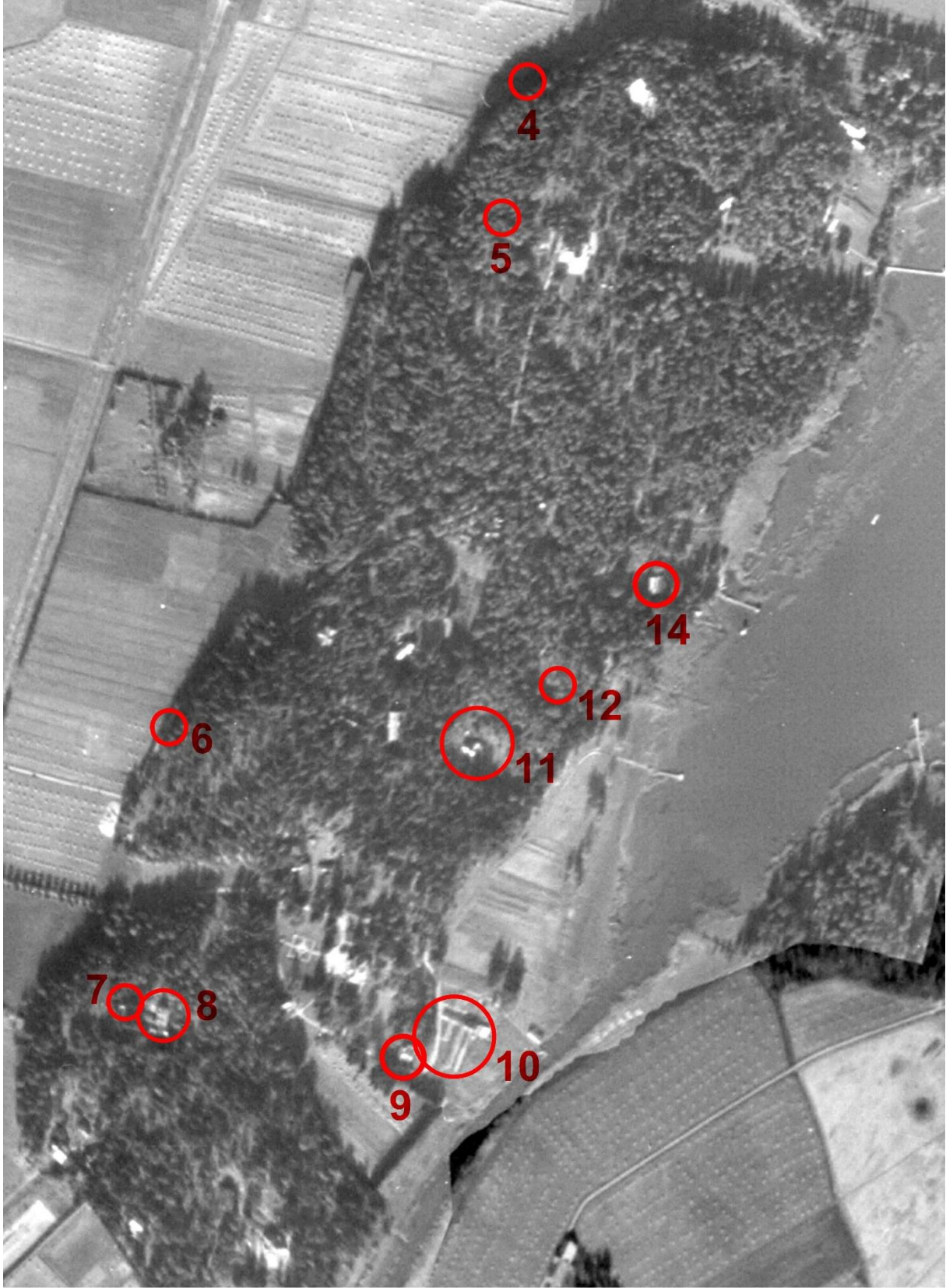
KartatYleiskartta

Porkkalan vuokra-ajan aikaiset rakenteiden jäännökset sinipunaisella, muut jäännökset vihreällä. Numero on raportin kohdenumero. Tutkimusalueen raja vihreällä.

Ilmakuvat

Ilmakuva v. 1944 alueen pohjoisosasta. Päälle on merkitty punaisella raportissa kuvatut jäänökset. Numerot 2,4,6 ja 11 sekä mahdollisesti nro 5 ovat Porkkalan vuokra-ajan aikaisia rakenteita.

100 m

1:4 000

Ortoilmakuva 1944 ©Kirkkonummen kunta

Ilmakuva 1944, alueen eteläosa

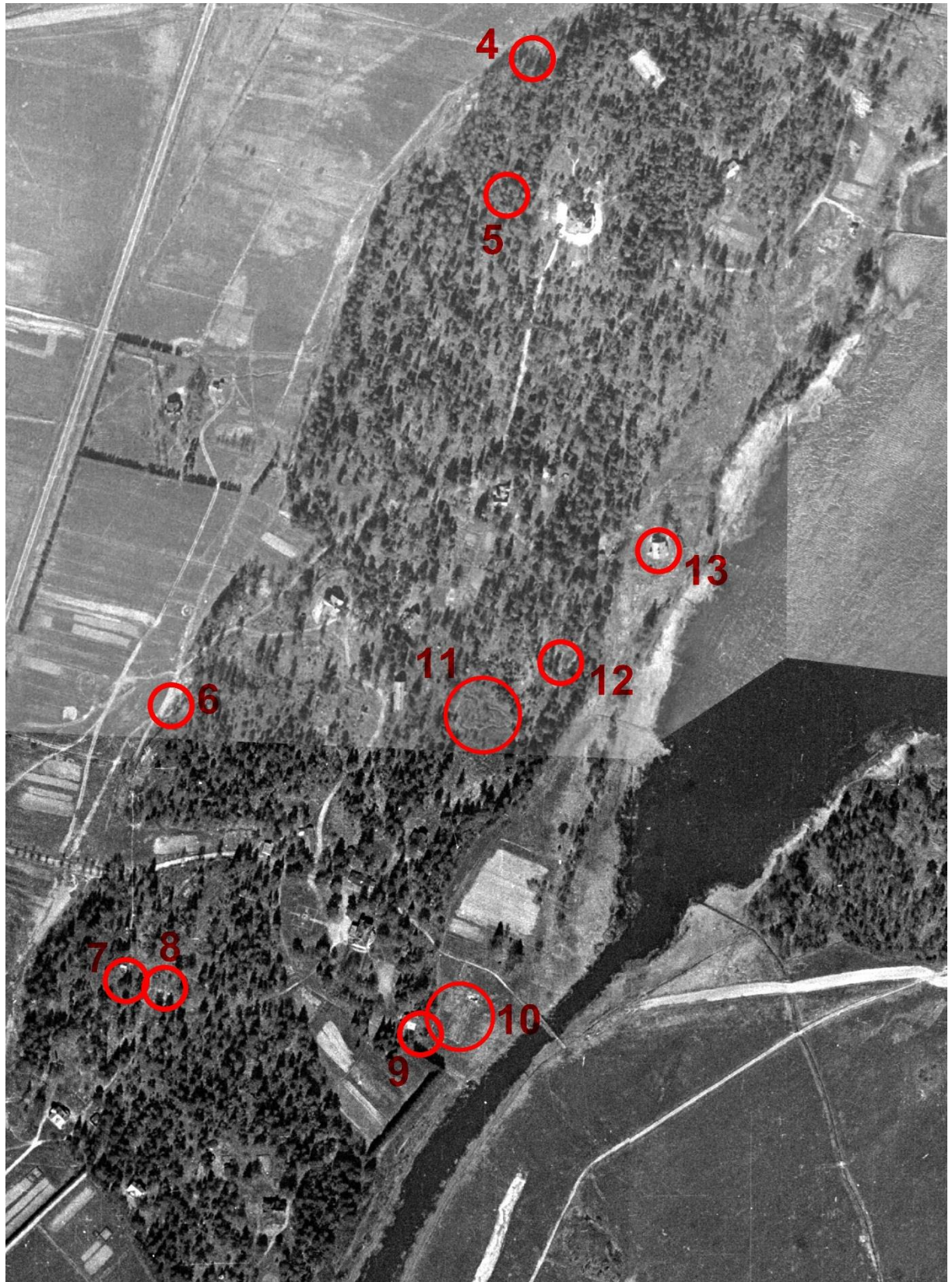

100 m

1:4 000

Ortoilmakuva 1956 ©Kirkkonummen kunta

Ilmakuva vuodelta 1956, alueen pohjoisosa

100 m

1:4 000

Ortoilmakuva 1956 ©Kirkkonummen kunta

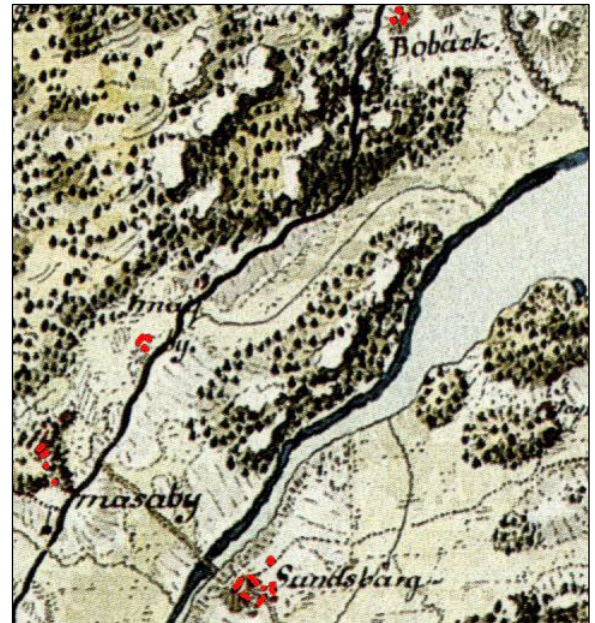
Ilmakuva v. 1956, alueen eteläosa

Vanhat kartat

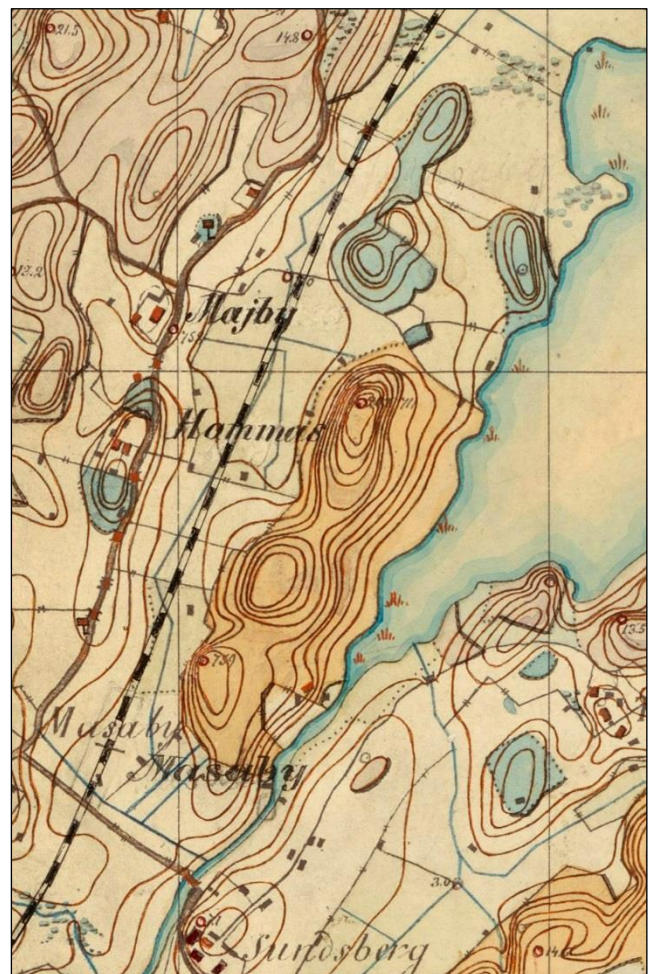

Yllä ja alla: ote Bobäckerin tilusten kartasta v 1804, tutkimusalueen pohjois- ja keskiosa. Kartan päälle on myöhemmin piirretty rautatie

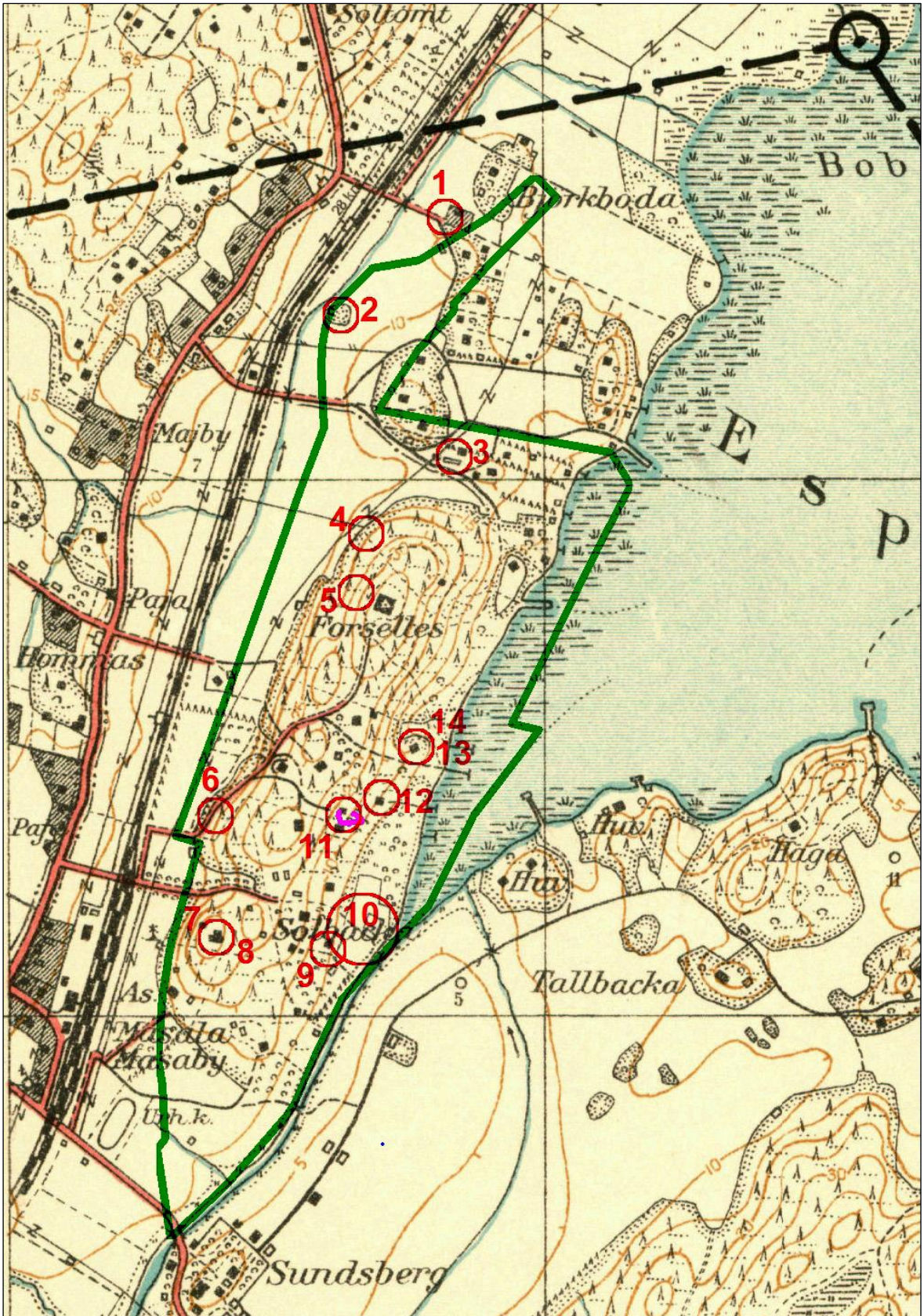

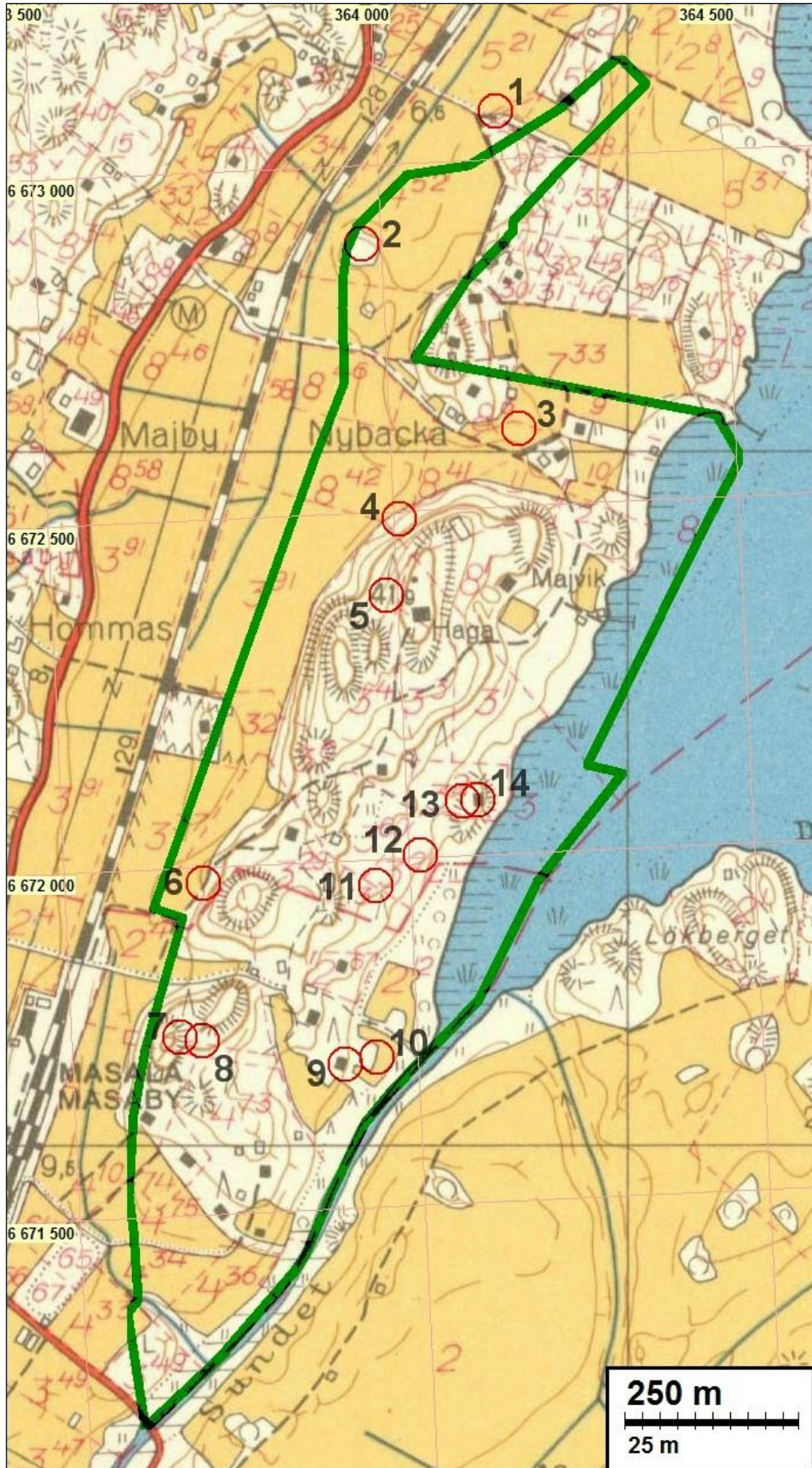
Vas: ote masaby:n kartasta v. 1769, alueen eteläosa. Oik: ote ns. kuninkaankartastosta 1796-1804. Tutkimusalue on siinä keskellä oleva mäki-alue. Kylät on vahvistettu päälle punaisella.

Vas: ote 1840-luvun pitäjänkartasta (rautatie piirretty päälle myöhemmin). Oik: ote v. 1872 se-
naatinkartasta

Ote v. 1939 topografisesta kartasta.

Ote v. 1961 peruskartasta

Havainnot

1 Betonirakenne (N 6673069 E 364175).

Betoninen rakennuksen pohja, mahdollisesti kellari. Kartoissa ja ilmakuvissa ei erotu paikalla rakennusta joskin se on tontin kulmassa jossa on ollut rakennus v. 1939 kartalla. Rakenne voisi myös olla bunkkerin jäännös mutta se ei ole varmaa.

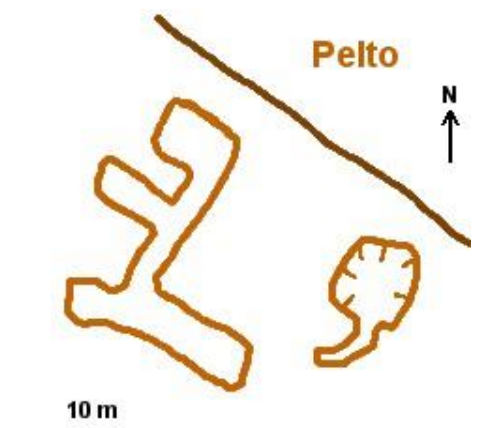
Betonirakenteen jäännös Luomankujan varrella. Oik ja alla itään, vas länteen.

2 Maarakenteen jäännöksiä, pesäke? (N 6672887 E 363973).

Kehä III:n ja rautatien välisen pellon metsäsaarekkeessa on kuoppia jotka vaikuttavat ryhmän pesäkkeen jäännökseltä. Tulkinta on epävarma. Metsäsaarekkeessa ei ole ollut rakennuksia vanhojen karttojen ja ilmakuvien perusteella. Maarakenne on varsin sortunut.

Peitepiirros maarakenteesta.

Maarakenteen lounaispäästä itään ja pohjoiseen

Kuoppa (rakenteen itäisin osa) Oik: Maarakenteen pohjoisosaa, radan suuntaan luoteeseen.

3 Rakennuksen pohja (N 6672612 E 364187), huonoa betonia, portaat ja perustukset. Paikalla on ollut talo v. 1939 kartalla, ei v. 1961 kartalla. V. 1956 ilmakuvasssa paikalla rauniot. Nyt pieni peltosaareke.

Rakennuksen pohja, itään.

4 Bunkkeri (N 6672489 E 364008), kävelytien laidalla, betonia. Rautainen tuuletusaukon piipputu. Koko n. 6 x 4 m. Päällä maata. Eteläkulmassa ahdas aukko josta pääsee sisälle. Aukko on vaarallinen ja suosittelen sen tukkimista.

Bunkkerin jäännös itään ja lounaaseen

lounaispäässä oleva ilmahormin pää ja aukko josta voi päästä bunkkerin sisälle

Aukko bunkkerin sisälle on ahdas ja vaikeakulkuinen. se voi olla vaarallinen lapsille eläimille

5 Pyöreä betonirakenne (N 6672380 E 363984)

metsämaastossa kallion juurella, polun itäpuolella on pyöreä betonilaatta n. 1,8 m halkaisijaltaan, sammalpeitteinen. Betonirakenteen ikä ja funktio eivät ole tiedossa. Saattaa olla Porkkalan vuokra-ajan aikainen.

6 Bunkkeri. (N 6671978 E 363701)

Betonisen bunkkerin jäännökset joka suurimmilta osin on kevyenliikenteen väylän alla. Kallion juurella.

Bunkkeri kävelytien alla, vas. etelään, oik. pohjoiseen, betonirakennetta erottuu tien vasemmalla puolella ojassa.

Bunkkerin kaakkoiskulmassa on ahdas ja syvä aukko betoninkappalien välissä, josta voisi päästä pujottautumaan sen sisälle. Aukko on vaarallinen lapsille ja eläimille ja suosittelen sen tukkimista.

Bunkkerin kallioseinän puoleista itäseinämää.

7 Rakennuksen jäännös (N 6671758 E 363658), ladottu lohkokivistä. Sisällä myös betonikappaleita. Paikalla on rakennus v. 1939 kartalla samoin ilmakuvassa v. 1944. Vuoden 1961 kartalla rakennuksia ei ole. Liittyy vieressä olevaan talonpohjaan (kohde 8).

8 Rakennuksen pohja (N 6671751 E 363689)

Paikalla on talon pohja, betonista sekä lohkokivistä tehtyä kivijalkaa ja porraskivi. Paikalla on rakennus v. 1939 kartalla samoin ilmakuvassa v. 1944. Vuoden 1956 ilmakuvassa paikalla ei rakennusta mutta raunioita. Vuoden 1961 kartalla rakennuksia ei ole.

9 Rakennuksen raunio (N 6671708 E 363894).

Rakennuksen pohja, betonitolpat ja niiden välissä lohkokivistä tehtyä seinää. Puurakenteita sisällä romahtaneina. Paikalla on ollut rakennus jo 1872 kartalla ja siitä lähtien muilla kartoilla ja ilmakuvissa. rakennus on purettu tai "raunioitettu" 1900-luvun lopulla.

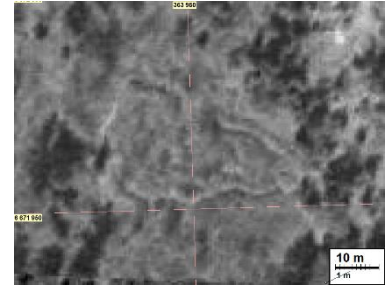
10 betonirakenteita (N 6671716 E 363941).

Betoniperustuksia, neljä betoniperustaa rinnakkain, pituus n. 35 m leveys kaikkiaan n. 12 m. Näiden pohjoispuolella myös betoniperustoja. Rakenteita ei ole merkitty v. 1939 kartalle mutta ne erottuvat hyvin v. 1944 ilmakuvassa. Vuoden 1956 ilmakuvassa paikalla on raunioita. Peruskartalla 1961 rakenteet jäävät peltolohkossa olevan metsä kielekkeen sisään. Alueella on maassa siellä täällä vanhoja autonrenkaita. Rakennuksen funktiota ei ole selvitetty.

11 taisteluhaudan jäänteet ja rakennuksen perusta (N 6671963 E 363951).

Paikalla on sortunutta taisteluhaudan jäännöstä sekä pari rakennuksen perustaa. taisteluhauta kiertää soikean, 46 x 22 m laajuisen ympyrän muotoisena. Toinen rakennuksen perusta on juoksuhaudavarustuksen sisällä toinen sen pohjoispuolella, joka luonnonkivistä laadittu ilmeisesti ulkorakennuksen perusta. Vuoden 1939 kartalla paikalla on asuinrakennuksia, samoin rakennuksia v. 1944 ilmakuvassa. Vuoden 1956 ilmakuvassa rakennuksia ei ole ja alue on puustosta avoimena ja kuvassa erottuu taisteluhauta selkeästi.

Ote ilmakuvasta v. 1956

Yllä ja alla: sortunutta taisteluhautaa

Rakennuksen perusta

Pohjoispuoleinen rakennuksen perusta

12 Rakennuksen perusta (N 6672003 E 364016). Lohkokivistä tehdyn kivijalan jäännös. Paikalla on rakennus v. 1939 kartalla. V. 1944 ilmakuvassa rakennusta ei paikalla erotu eikä myöhemmissä kartoissa ja ilmakuvissa paikalla ole rakennusta.

13 ja 14 Rakennuksen perusta ja kallioon louhittu kellarikuoppa (ollut rakennuksen alla, N 6672079 E 364104). Paikalla on puretun rakennuksen perusta ja lohkokivistä tehtyä muuria rantaan menevän polun varrella. Rakennuksen kohdalla on tiilikassa. Sen koillispuolella on kallioon louhittu iso ”kuoppa”, jonka itäreunalla on betoni-seinää. V. 1939 kartalla on paikalla asuinrakennusa. Vuoden 1944 ilmakuvassa on täsmälleen kuopann kohdalla talo ja edelleen v. 1956 ilmakuvassa ja vielä 1961 peruskartalla. Vuoden 1975 peruskartalla taloa ei ole, mutta sen länsi ja luoteispuolella on ulkorakennukset.

Yllä: luoteispuoleinen rakennuksen jäännös ja polun varren kivimuuria. Alla: kalliokuopan kohta.

Kalliokuoppa jonka päällä on ollut talo

Liite: tarkastetut alueet

